

Türk Müzikolojisinin Yer Altı Zenginlikleri
**Türkiye'nin İlk Uzman
Müzik Eleştirmeni
Fikri Çiçekoğlu'nun
Müzik Yazıları – II –
(1949-1950 Yılları Arası)**

Tuncay YILDIRIM

Tuncay YILDIRIM

**Türk Müzikolojisinin Yer Altı Zenginlikleri
TÜRKİYE’NİN İLK UZMAN MÜZİK ELEŞTİRMENİ FİKRİ ÇİÇEKOĞLU’NUN
MÜZİK YAZILARI – II –
(1949-1950 Yılları Arası)**

ISBN 978-625-8516-46-3

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Beyza Nur Erdoğan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

SUNUŞ

Fikri Çiçekoğlu, Türk müzikolojisinin en üretken yazarlarından biridir. İlk ihtisas alanı dış hekimliği olmasına rağmen, müzik onun hayatında daima merkezi bir konumda yer alır. İzmir’de çocukluk yıllarında başlayan müzik tutkusu, ortaokulda hocası olan ilk Türk piyanistlerimizden İsmail Zühtü Bey’in yönlendirmeleriyle perçinlenir ve aynı yıllarda tanıştığı kemanını ise yaşamının son günlerine kadar elinden düşürmez. Aralarında Ahmet Adnan Saygun’un da bulunduğu arkadaş grubu ile kurdukları küçük ölçekli orkestrayla çeşitli konserler verirler. Hatta bu orkestra ile günün birinde İzmir’i ziyaret eden Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün karşısında çalma şerefine de erişmiş olur.

Dış hekimliği mesleğini icra ettiği yıllarda aynı zamanda Musiki Muallim Mektebi’ni kazınarak müzik öğretmeni olarak yetişen Çiçekoğlu, uzun yıllar bu alanda görev yapar. Bu süreçte bir yandan orkestralarda kemancı olarak yer alır, diğer yandan dönemin gazete ve kültür sanat alanında faaliyet gösteren dergilerinde müzik eleştirisi yazıları kaleme almaya başlar. Müzik öğretmenliği ve icracılığın ötesinde, özellikle yazarlık faaliyetleriyle müzik çevrelerinde dikkat çeker; altmış iki yıllık yaşamına yüzlerce dergi makalesi ve gazete yazısı sığdırır. Bu yönüyle dönemin en şöhretli ve en üretken müzik eleştirmenlerinden biri olarak ün kazanır. Buna rağmen Çiçekoğlu’nun, günümüz müzikoloji literatüründe hak ettiği ölçüde ele alındığı söylenemez. Zira doğrudan kendisini merkeze alan kapsamlı bir bilimsel çalışma uzun süre mevcut olmamıştır. Adı genellikle, yazılarının yayımlandığı süreli yayınlar özelinde yürütölen sınırlı sayıdaki tez çalışmasında ya da bazı makalelerde, birkaç cümleyi aşmayan kısa ve yüzeysel değerlendirmelerle anılmıştır. Üstelik bu çalışmalarda ele alınan yazılar, onun müzikoloji alanına bırakmış olduğı büyük mirasın sadece küçük bir kısmını temsil etmektedir. Dolayısıyla hali hazırda bulunan mevcut literatür, Çiçekoğlu’nun müzik ideali, müzik donanımları, entelektüel birikimi ve alana bırakmış olduğı büyük yazı külliyyatının bütöncöl biçimde anlaşılabilmesi açısından yetersiz kalmaktadır. Bu eksikliği gidermeye yönelik hazırlanan en kapsamlı çalışma, Aralık 2024’te tarafımızca kitap olarak yayımlanmıştır. Söz konusu çalışmada Çiçekoğlu’nun yaşam öyküsü, keman sanatçılığı, müzik öğretmenliği, müzik ideali, müzik yazarlığı ve eleştirmenliği ayrıntılı bir biçimde ele alınmış; ayrıca 1945-1948 yılları arasında *Akşam* gazetesinde yayımlanan doksan dokuz müzik eleştirisi yazısı hermeneutik bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Elinizdeki bu kitap ise, birinci çıkan kitabın devamı niteliğinde hazırlanmıştır.

Bu kitapta, Çiçekoğlu’nun 1949 ve 1950 yılları arasında *Akşam* gazetesinde yayımladığı kırk müzik yazısı sunulmaktadır. Yazılar, müzik eleştirisi ve eleştirmenliği, radyo yayımları, müzik eğitimi sorunları, bestecilere dair biyografik metinler, müzik kurumları, kitap eleştirileri, alaturka-alafranga ikilemi, dinleyici profilleri, mülakatlar ve dönemin yabancı kaynaklarından aktarılan çeviri yazılarından oluşmaktadır. Tıpkı birinci kitapta olduğı gibi bu ciltte de konser eleştirisi yazılarına yer verilmemiştir.

Bir dönemin müzik ortamını tahayyöl etmemize imkân tanıyan bu yazılar, Türkiye’de müzik eleştirisinin konumu, erken dönem müzik eleştirmenlerinin yaklaşımları ve entelektüel donanımları hakkında önemli veriler sunmaktadır. Bu yönüyle çalışma, başta eleştirel müzikoloji olmak üzere, tarihsel müzikoloji alanında araştırmalar yapan tüm araştırmacılar için başvurulabilecek bir kaynak niteliğı taşımaktadır. Zira müzik eleştirisi yazıları, yalnızca ilgili yazarın bireysel görüşlerini değil, aynı zamanda bir dönemin müzik hareketlerini kayıt altına alan tarihi birer belge niteliğindedirler.

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	iii
Giriş.....	1
Fikri Çiçekoğlu'nun Kısa Biyografisi	5
Müzik Yazıları	9
Müzik Konuşmaları – II	9
Müzik Konuşmaları – III.....	13
Cemal Reşit Rey'le Bir Konuşma – I.....	15
Cemal Reşit Rey'le Bir Konuşma – II	19
İstanbul Filarmoni Derneği.....	21
Müzik Dinleme Adabı.....	23
Müzik Tenkidi – I.....	26
Müzik Tenkidi – II.....	32
Müzik Tenkidi – III	34
Müzik Tenkidi – IV	36
İstanbul Radyosu Açılırken	38
Bir Yazının Düşündürdükleri	41
Devlet Operası	45
Genç İstidatlar.....	47
Opera Temsilleri Münasebetiyle.....	50
Yerine Gelen İki Dilek.....	54
Radyoda Müzik ve Bir Hatıra	56
Modern Müzik Hakkında.....	59
İstanbul Radyosu'nda Müzik.....	61
İstanbul Radyosu'nda Müzik Yenilikleri.....	63
Chopin'in Yüzüncü Yılı.....	65
Radyo Dinleyicileri.....	68
Müzik Meseleleri	70
Kıl Gibi Köprü Üstünde Üç Cambaz	73
Konservatuvar-Orkestra-Koro	73
Ali Sezin	75
İki Yazı.....	77
Orkestra Şefi Hans Rosbaud	80
Ankara'da Musiki Canlılığı.....	82
Profesör Hans Rosbaud'ın Orkestra ile İlk Teması -	
Piyanist Mithat Fenmen'in Resitali	82
Büyük Bir Musiki Ansiklopedisi	85
Küçük Batı Müziği Ansiklopedisi.....	88
Johann Sebastian Bach (1685-1750)	91
Anadolu Batı Müziğini Dinliyor ve Seviyor – I.....	93
Anadolu Batı Müziğini Dinliyor ve Seviyor – II	96

Eski Bir Musiki Yazısını Okurken – I.....	98
Eski Bir Musiki Yazısını Okurken – II	101
Kadans ve Gazel	103
Paris'teki Çocuklarımız.....	106
Ayla, Suna, İdil	106
Ankara Devlet Konservatuvarı'nda.....	109
Devlet Konservatuvarı'nda Talebeyi Dinlerken.....	112
Gaspar Cassado ile Bir Konuşma	114
Chopin'in Son Mühim Eseri - On Dördüncü Louis Sarayında Bir Müzisyen	
Dört Ay Evvel Ölen Kıymetli Bir Dost - Siena'da Rönesans Sanat Devrini	
Yaşatan Meçena - Chigiana Musiki Akademisi'nde Genç Türk Sanatkârları	114
Sonuç.....	118
Kaynakça.....	121

GİRİŞ

1945 yılında *Akşam* gazetesindeki müzik eleştirmenliği görevine ilk olarak konser eleştirisi türünde yazılar yayımlayarak başlayan Fikri Çiçekoglu'nun kısa süre içerisinde kaleminin yörüngesinin müziğin hemen her alanını kapsayacak biçimde genişlediği görülmektedir. Müzik eğitimi, radyo yayınları, biyografiler, kitap eleştirileri, müzik politikaları ve kurumsallaşma süreçleri gibi çok boyutlu konulara yönelen Çiçekoglu'nun kalemi, zamanla dönemin müzik hayatına dair bütüncül bir perspektif sunan önemli bir tanıklık alanına dönüşür. Dönem içerisinde müzik alanında yaşanan gelişmelerin büyük bir kısmını eleştirel ve sorgulayıcı bir yaklaşımla ele aldığı söz konusu yazıları, yalnızca güncel değerlendirmeleri değil, aynı zamanda Cumhuriyet Dönemi müzik tarihine ışık tutan kaynak metinler olarak da değer kazanmıştır.

Bir yandan muayenehanesinde diş hekimliği mesleğini icra ederken, diğer yandan süreklilik arz eden biçimde müzik öğretmenliği görevini sürdüren Çiçekoglu'nun, orkestralarda icracı olarak yer aldığı bilinmektedir. Ancak tüm bu çok yönlü mesleki faaliyetlerin yanında, müzik eleştirmenliğini büyük bir özveriyle ve kesintisiz biçimde devam ettirdiği görülür. Birinci ciltte yer alan yazılardan da anlaşılacağı üzere, müzikle ilişkilendirilebilecek neredeyse her konu Çiçekoglu'nun yazı gündeminde kendisine yer bulur. Okullarda müzik eğitiminin yapısal sorunları, radyo yayınlarının niteliği, alaturka-alafranga tartışmaları, Türkiye'ye gelen yabancı sanatçıların Türk müziğine ilişkin değerlendirmeleri, yayımlanan kitaplar, icra edilen konserler, yabancı kaynaklarda çıkan müzik yazıları, müzik kurumları, besteciler, şefler ve orkestralar bu çok yönlü ilgi alanının başlıca unsurlarını oluşturmaktadır. Aynı konu ve tür çeşitliliğinin, bu ciltte ele alınan 1949-1950 yıllarını kapsayan yazılarında da sürdürüldüğü görülmektedir.

Bu kitapta sunulan yazılar, Çiçekoglu'nun dönemin Hariciye Nazırı, orkestracı ve müzik yazarı Seyfettin Çürüksulu ile gerçekleştirdiği mülakatlarla başlamaktadır. 25 Kasım 1948 tarihinde ilk bölümünü yayımladığı mülakatın devamı niteliğindeki bölümleri, yaklaşık bir buçuk aylık aranın ardından okuyucuyla buluşturur. Söz konusu mülakatlarda doktorların müzikle olan ilişkileri, orkestraların yapısal sorunları, modern Türk müziğinin yaygınlaşma ve olgunlaşma süreci ile Çürüksulu'nun Türkiye'de müzik eleştirmenliğinin mevcut konumu hakkındaki görüşlerine yer verilmektedir.